

Uitgerangeerd:

Het leiderschap van de huidige EOB-president Benoît Battistelli wordt door een ruime meerderheid van de industrie bekritiseerd.

Duidelijke opdracht

In 2017 moet het nieuwe octrooistelsel van de Europese Unie van kracht worden. Na veel conflicten over het Europese Octrooibureau (EOB) en het geplande Unified Patent Court (UPC), is de weg nu vrij. Maar de industrie blijft bezorgd en formuleert in de JUVE Patent Survey 2016 duidelijke verwachtingen ten aanzien van de verantwoordelijken. Ze wil een goed functionerend en uniform gerechtelijk systeem, alsmede een andere managementstijl bij het EOB – zo nodig zonder de huidige president Benoît Battistelli.

Door Mathieu Klos

“De situatie is alarmerend, de arbeidsrechtelijke omstandigheden van de medewerkers zijn voor een Europese instantie een schande.” Het hoofd van de octrooi-afdeling van een grote farmaceutische onderneming neemt geen blad voor de mond. Genoemde instantie is het Europese Octrooibureau (EOB), naast het Unified Patent Court (UPC) het centrale element van het geplande Europese octrooisysteem. Nog vóór de officiële start van dit systeem beginnen er al scheuren te ontstaan.

Vooraf in het voorjaar van 2016 was het goed mis - ook vanuit het oogpunt van de octrooi-jurist. In mei had de Grote Kamer van Beroep van het Europese Octrooibureau eerst heftige kritiek op de strijdbare president Benoît Battistelli, omdat deze zich volgens de rechter te zeer had bemoeid met een tuchtrechtelijke procedure tegen een EOB-rechter. De hoogste tuchtrechters hadden geweigerd om toestemming te geven voor het ontslag van de door Battistelli uit zijn functie gezette collega. De Raad van Bestuur van het Octrooibureau, in feite de toonaangevende instantie voor de leden van de Kamer van Beroep voor wat betreft tuchtkwesties, zou nu volgens deskundigen geen andere keuze hebben dan de rechter weer in dienst te nemen. Tot op heden is er nog geen besluit genomen.

Methode

Eind november 2016 hield de JUVE-redactie voor het eerst een enquête onder leiders van de octrooi-afdelingen van 168 geselecteerde internationale technologie-ondernemingen. Daaronder bevonden zich zowel Duitse industrieconcerns als kleine en middelgrote bedrijven en internationale technologie-giganten, bijvoorbeeld uit Silicon Valley. De ondernemingen die bij de JUVE Patent Survey 2017 werden ondervraagd, vertegenwoordigen alle belangrijke technologiebranches en registreren octrooien bij het Europese Octrooibureau. 14,3 procent van de door JUVE benaderde personen nam deel aan de enquête.

Het loopt niet lekker:

Op het hoofdkantoor van het Europese Octrooibureau in München worden de werkzaamheden bij het toekennen van octrooien overschaduwed door een conflict tussen directie en vakbond.

Deze kwestie zorgde voor extra spanning in de toch al verhitte discussie rondom de invloed van de directie op de EOB-rechtbank. Volgens critici zou deze niet onafhankelijk zijn, en zou de gebruikers ervan onvoldoende juridische bescherming worden gewaarborgd. De 38 lidstaten van de Europese Octrooiorganisatie (EEO), die het EOB exploiteren, probeerden daarom te komen tot een hervorming. Na meer dan twee jaar onenigheid kwamen ze afgelopen juni met de directie tot overeenstemming over een hervormingspakket, echter zonder de EOB-rechtbank volledig onafhankelijk te maken. Halfslachtig, vinden ook veel partijen uit de industrie, zoals blijkt uit de enquête die de JUVÉ-redactie een half jaar later hield onder de leiders van octrooiafdelingen van wereldwijd actieve technologie-ondernemingen (*Voor de grote oplossing, pagina 100*).

Het bleef echter niet bij een rechter die uit zijn functie werd ontheven: er volgden schorsingen van vakbondsleden en protesten van het personeel. Het EOB vormde het belangrijkste gespreksonderwerp binnen de octrooiwereld.

Tot 23 juni. Met de keuze van de Britse bevolking voor een Brexit begon plotseling de tweede pijler van het systeem, het Unified Patent Court (UPC), te wankelen. Groot-Brittannië moet de UPC-verdragen ratificeren, zodat de rechtbank en hiermee het nieuwe EU-octrooi van start kan gaan. Zou de Britse regering gezien de uitslag van het referendum het UPC-verdrag nog wel ratificeren vóór het vertrek uit de EU? “Nee”, was de vaste overtuiging van octrooideskundigen.

Optimisten hoopten dat het UPC in het gunstigste geval kort daarna zijn werkzaamheden zou kunnen starten, namelijk wanneer Groot-Brittannië de EU verlaten heeft en de resterende EU-lidstaten het systeem in de vorm van een Continentaal-Europese versie opstarten. In ieder geval leek de kans dat op korte termijn een Europees octrooisysteem zou kunnen worden opgezet, inclusief een uniforme handhaving door één enkele rechtbank, opnieuw erg klein geworden.

Einde aan de staatkundige versnippering

En dat terwijl de industrie zeer grote waarde hecht aan een uniform gerechtelijk systeem, zoals blijkt uit de enquête van de JUVÉ-redactie. Hieruit blijkt dat 67 procent van de deelnemers niet blij is met de vertraagde start van het UPC als gevolg van de Brexit. Onomstreden is het systeem echter niet, want niet minder dan 25 procent beschouwt het UPC en het EU-octrooi als schadelijk voor het Europese octrooisysteem en toonde zich verheugd over de tussentijdse onzekerheid met betrekking tot de start van het nieuwe systeem.

Toch staat de grote meerderheid positief tegenover één uniform octrooisysteem binnen Europa: 62,5 procent van de ondervraagden zouden een UPC ook zonder deelname van Groot-Brittannië steunen. Circa twee-derde zou zelfs voor een nieuw initiatief zijn, mocht het UPC toch nog mislukken. Maar dit zou dan wel moeten gelden voor het gebied van de gehele Europese patentorganisatie – dat wil zeggen het gebied van 38 lidstaten. Wat heeft het immers voor zin wanneer de Europese octrooien van het EOB weliswaar bescherming bieden binnen een gebied dat veel groter is dan de Europese Unie, terwijl deze bescherming slechts op nationaal niveau via de rechter kan worden afgedwongen.

Aan het einde van de zomer benadrukte de industrie dienovereenkomstig vooral in Brussel deze wens – met de opmerking dat het koninkrijk van het UPC-systeem zou worden uitgesloten indien Londen geen duidelijkheid verschaft over zijn voornemens betreffende ratificatie. Londen reageerde echter op de druk. De Britse regering kondigde ten slotte eind november aan dat zij de UPC-verdragen ondanks de Brexit toch zal ratificeren. Een sensatie.

De Britten maken sindsdien werk van de uitvoering van de gerechtelijke verdragen.

Tegelijkertijd grijpt de Britse regering op die manier de laatste kans om de eigen industrie in de toekomst toch nog te laten profiteren van een uniforme octrooibescherming binnen de interne markt van de EU. Wanneer Groot-Brittannië en Duitsland de ratificatie afgesloten hebben, kan de rechtbank haar werkzaamheden eindelijk beginnen. Voorzichtige schattingen gaan uit van oktober 2017, maar het zal waarschijnlijk een aantal maanden later zijn.

Nog niet duidelijk is of Groot-Brittannië na vertrek uit de EU nog steeds kan deelnemen aan het UPC. Juridisch lijkt dit in ieder geval mogelijk, om politieke redenen blijft het echter onzeker. Toonaangevende Europese ondernemingen, waaronder Siemens en Deutsche Telekom, hadden in het najaar herhaaldelijk verklaard de voorkeur te geven aan een UPC met deelname van Groot-Brittannië. Geen vertegenwoordiger van de industrie wil afzien van de competentie van de deskundige Britse octrooirechters. Tenslotte wordt de nieuwe rechtbank sterk beïnvloed door de Britse Common Law.

Donkere wolken boven München

Terwijl de toekomst voor het Europese octrooigerecht er sinds eind november dus weer rooskleurig uitziet, zijn de vertegenwoordigers van de industrie nog altijd bezorgd over de gespannen situatie op het Europese Octrooibureau in München.

Het aanhoudende conflict tussen de directie rond EOB-president Battistelli en een deel van het personeel resp. de hoofdvakbond SUEPO verontrust de vertegenwoordigers van de industrie. 79,2 procent van de ondervraagden is daarom bezorgd. Als hoofdverantwoordelijke voor de misère zien zij Battistelli. Een grote meerderheid van 96 procent is van mening dat de EOB-president de vakbonden op een minder confronterende manier moet benaderen. Slechts 4 procent van de ondervraagden is van mening dat dat niet nodig is.

De EOO-lidstaten hadden Battistelli al in februari 2016 opgeroepen het conflict met de vakbonden vóór de zomer van dat jaar op te lossen. Inmiddels heeft Battistelli weliswaar een kleine splintervakbond als sociale partner erkend, met de SUEPO zoekt de Fransman ondanks aandringen nog steeds de confrontatie op.

Vakbond buitenspel gezet?

Meer dan ooit wordt duidelijk dat het conflict tussen de tactisch bedreven en politiek ervaren Fransman en de leiding van de invloedrijke vakbond zich ontwikkelt tot een langdurige juridische uitputtingsslag, waarin hoofdvakbond SUEPO zich mogelijk niet meer lang staande zal kunnen houden. Inmiddels is één SUEPO-functionaris in rang omlaag geplaatst, en zijn drie leiders van de vakbond zelfs van hun taken ontheven. Zij moeten zich in een tuchtrechtelijke procedure verantwoorden. En omdat deze procedures in de regel eindigen bij de Internationale Arbeidsorganisatie in Genève, dreigen langdurige processen met een onzekere uitkomst. De betrokken personen vrezen voor hun pensioenen, een van hen vreest zelfs voor de bestaansbasis voor vrouw en kinderen.

Bijna de volledige leiding van de SUEPO wordt getroffen door tuchtrechtelijke maatregelen. Een zware klap voor de vakbond. “Het signaal van de president is duidelijk. Wie de instantie en de directie tegenwerkt, moet vrezen voor zijn levensonderhoud”, wordt beweerd in kringen rond de vakbond. Intimi verklaren dat de SUEPO geen nieuwe leden meer zou krijgen.

De Raad van Bestuur van het EOB is al langer bezorgd, maar kon tot nu toe geen beslissende druk uitoefenen. Zoals blijkt uit het communiqué met betrekking tot de laatste vergadering in december, eisen de lidstaten van Battistelli “met nadruk een snelle vooruitgang met de sociale

agenda". De president van de Raad van Bestuur en het presidium moeten vóór juni gezamenlijk concrete voorstellen uitwerken.

Kwaliteit staat voorop.

De interne strijd zou tot kwaliteitsverlies kunnen leiden. Telkens weer wordt deze vrees door vertegenwoordigers van de industrie uitgesproken in achtergrondgesprekken met JUVE. Momenteel is nog slechts 46 procent van de ondervraagden tevreden met de kwaliteit van het octrooiverleningsproces – 54 procent is niet tevreden. Ook met betrekking tot de beroepsprocedures ziet een kleine meerderheid van 50,2 procent een kwaliteitsprobleem.

Voor de grote oplossing

De actuele hervorming van de EOB-rechtbank gaat de meeste vertegenwoordigers van de industrie niet ver genoeg

ja

nee

onthouding

De structurele hervorming van de Board of Appeal zal zorgen voor meer onafhankelijkheid.

Bron: JUVE Patent Survey 2017

Ik zou een complete loskoppeling van de Board of Appeal wensen.

President Battistelli moet zich niet bemoeien met de belangen van de Board of Appeal.

Naast gedemotiveerde medewerkers, beschouwen vertegenwoordigers van ondernemingen vooral de efficiëntiestrategie als hoofdoorzaak van de problemen. Dit is het vlaggenschipproject van Battistelli. Het doel: het Bureau binnen de internationale concurrentie voor te bereiden op de toekomst. Octrooionderzoekers klagen steeds weer tegen JUVE over een te hoge tijdsdruk bij hun onderzoek. Advocaten en in-house juristen klagen dat beroepsprocedures te vaak slechts zijn gebaseerd op formele criteria in plaats van een nieuwheidsonderzoek voor een uitvinding. Een van de ondervraagden eiste daarom dat "het hele systeem weer meer zou moeten worden gebaseerd op professionele en industriële criteria". Het zou ten slotte gaan om uitvindingen, niet om formaliteiten.

Slechts een kleine hervorming.

De vertegenwoordigers van de industrie zijn ook bezorgd om de onafhankelijkheid van de beroepskamers, de Boards of Appeal. 96 procent van de ondervraagden eist dat Battistelli zich niet meer bemoeit met de belangen van de EOB-rechtbank. Voor velen is het geval van de geschorste rechter een voorbeeld van de overschrijding van bevoegdheden van de president, evenals de introductie van op prestaties gebaseerde beoordelingscriteria en de efficiëntievergroting bij de behandeling van zaken.

Met de hervorming van de beroepskamers, die de EOB-rechtbank een grotere onafhankelijkheid moeten geven, is nog niet een-derde van de ondervraagden tevreden (*Voor de grote oplossing*). 83 procent zou er zelfs voor kiezen om de rechtbank volledig los te koppelen van

het Bureau. Deze eis komt te laat. De Raad van Bestuur heeft in de tweede helft van 2016 besloten tot verstrekende maatregelen voor de uitvoering van het hervormingscompromis. De Zweed Carl Josefsson is inmiddels benoemd tot de eerste president van de beroepskamers. De introductie van deze functie vormt een belangrijk onderdeel van de hervorming. Josefsson zal vanaf nu op juridisch en administratief gebied leiding geven aan de beroepskamers. Hoewel de EOB-president hem de noodzakelijke bevoegdheden zal toekennen, blijft Josefsson voor wat betreft de begroting en bij zijn herbenoeming afhankelijk van de EOB-president.

96% van de ondervraagden vindt dat Battistelli te zeer de confrontatie opzoekt.

Toch geldt de Zweed bij EOB-rechters als hoop in bange dagen. Ten eerste is hij rechter en geen ambtenaar, zoals de vroegere voorzitter van de beroepskamers. Ten tweede is hij afkomstig van buiten de octrooiorganisatie en geldt daarom als neutraal. Josefsson is rechtstreeks verantwoording schuldig aan de Raad van Bestuur en zal nauw samenwerken met het comité van de beroepskamers. Het eveneens nieuw opgerichte subcomité van de Raad van Bestuur wordt geleid door de Zwitser Roland Grossenbacher.

Kritiek op de EOB-directie ....

President Battistelli doet zijn werk goed.

De efficiëntiestrategie van president Battistelli is zinvol.

President Battistelli moet aftreden.

ja

nee

onthouding

... maar waardering voor het Bureau

Het EOB is een goed functionerende instantie.

Het EOB speelt een centrale rol in de registratiestrategie van mijn onderneming.

Mijn onderneming beoordeelt de actuele situatie binnen het EOB als negatief en streeft naar nationale registraties.

Bron: JUVE Patent Survey 2017

Deze geldt als tegenstander van Battistelli. Samen zouden beiden een tegenwicht kunnen vormen voor de EOB-president.

Ook is besloten tot een fysieke scheiding tussen de rechtbank en het Bureau. De beroepskamers verhuizen in de zomer van de binnenstad aan de oostelijke rand van München naar Haar. Dit wordt door enkele rechters weliswaar beschouwd als strafmaatregel van de directie van het Bureau voor hun opstandige gedrag, maar zou even goed een belangrijke bouwsteen kunnen zijn voor de onafhankelijkheidsstructuur van de EOB-rechtbank.

Machtsoverdracht

De man die volgens een groot aantal experts verantwoordelijk is voor de misère, heet Benoît Battistelli. De Fransman polariseert, ook omdat hij onverbiddelijk zijn efficiëntiestrategie afdwingt. Aan de zin en het doel van deze strategie wordt door de meerderheid van de vertegenwoordigers van de industrie getwijfeld. Nog duidelijker is de afwijzing van Battistelli's leiderschap. De Fransman wordt door geen van de ondervraagden (*Kritiek op de EOB-directie ...*) gesteund. Een kleine meerderheid van de in-house vertegenwoordigers eist zelfs zijn aftreden.

De Fransman leek al meerdere malen uitgerangeerd, maar wist uiteindelijk toch weer overeind te komen. De grote steun die hij in de Raad van Bestuur geniet, lijkt ook na de laatste vergadering van dit orgaan vóór de kerst onaangetast.

Bovendien kan Battistelli ervan uitgaan dat de kritiek op hem nauwelijks gevolgen zal hebben voor de registratiestrategie van ondernemingen. Een afkeer van de industrie van het EOB, dalende registratie-aantallen en zodoende minder inkomsten zouden de positie van Battistelli kunnen ondermijnen. Twee-derde van de ondervraagden is echter van mening dat het EOB functioneert (... *maar waardering voor het Bureau*) – ondanks alles. Dat mag ook worden beschouwd als lof voor de medewerkers. Voor 92 procent van de vertegenwoordigers van de industrie speelt het Bureau nog steeds een centrale rol bij de registratiestrategie.

Deze waardering voor het Bureau en zijn Europese octrooi stelt gerust, want de octrooi-instantie in München moet per slot van rekening in de toekomst het nieuwe EU-octrooi toekennen. De beroepskamers van de instantie zijn bovendien van doorslaggevende betekenis bij het vaststellen van de kwaliteit van de octrooien, waarbij het UPC uiteindelijk beslist over een eventuele schending of nietigheid. Directie, Raad van Bestuur en medewerkers worden echter nog steeds opgeroepen te zorgen voor een samenwerking zonder schandalen – met of zonder Battistelli, maar in ieder geval door middel van een nieuwe cultuur van samenwerken.